اخلاق در کتابداری و اطلاع‌رسانی: مطالعه دیدگاه‌های دانشجویان علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی

دکتر نصرت ریاحی‌نیا[1]*، دکتر زویا آبام[2]

۱ گروه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران

۲ گروه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهرا، تهران

چکیده

زمینه: بسیاری از حرفه‌ها به منظور کسب اعتماد عمومی، برای هدایت اعضا، انجمن‌ها و سازمان‌های حرفه‌ای خود آیین‌نامه‌های اخلاقی ایجاد نموده‌اند. این آیین‌نامه‌ها با مؤلفه‌های مرتبط با اخلاق سروکار داشته و بیان رسمی ارزش‌های حرفه‌ای با توجه به رفتارهای اخلاقی می‌باشند. کتابداران نیز به یک راهنمای ارزش‌های مهم حرفه‌ای نیاز دارند. به همین منظور، بسیاری از کشورها و انجمن‌های حرفه‌ای کتابداری به تهیه آیین‌نامه‌های اخلاقی برای جامعه حرفه‌ای خود اقدام کرده‌اند. پژوهش حاضر به شناسایی و تعیین اهمیت نسبی مؤلفه‌های اخلاقی مطرح در حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی می‌پردازد و میزان آشنایی دانشجویان این رشته را با این مؤلفه‌ها مورد مطالعه قرار می‌دهد.

روش کار: روش پژوهش حاضر پیمایشی است و برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. بخش اول پرسشنامه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی را مورد سؤال قرار می‌دهد و بخش دوم متشکل از۱۴ پرسش پیرامون مؤلفه‌های اخلاقی است. جامعه آماری این پژوهش را دانشجویان کتابداری و اطلاع‌رسانی مقطع کارشناسی دانشگاهای دولتی تهران تشکیل می‌دهد. نمونه‌گیری به صورت تصادفی است و شامل۱۳۷ دانشجو می‌باشد. یافته‌ها از طریق آزمون‌های آماری مورد تحلیل قرار گرفته است.

نتیجه‌گیری: در نتایج پژوهش مشاهده شد که ۳۶/۵ درصد از دانشجویان آشنایی کافی با مؤلفه‌های اخلاقی داشتند و میزان آشنایی ۶۳/۵ درصد دیگر درحد متوسط و کم بود یا اصلا آشنایی نداشتند. نتایج آزمون‌های آماری نشان داد که جنسیت و وضعیت اشتغال دانشجویان تأثیری بر نگرش آنها نسبت به اهمیت مؤلفه‌های اخلاقی نداشت، درحالی‌که نتایج این آزمون‌ها بر وجود تفاوت بین نگرش دانشجویان سطوح مختلف تحصیلی و دانشجویان دانشگاه‌های مختلف در باره اهمیت نسبی مؤلفه‌های اخلاقی دلالت می‌کرد.

کلیدواژه‌ها: *اخلاق حرفه‌ای، اخلاق در کتابداری و اطلاع‌رسانی، کتابداری و اطلاع‌رسانی، کدهای اخلاقی، مؤلفه‌های اخلاقی*

سرآغاز

یکی از عواملی که نقش حیاتی در شایستگی، بایستگی، توانمندی، تداوم موفقیت و مقبولیت اجتماعی حرفه‌ها دارد، اخلاق حرفه‌ای[1] است(۱). تاریخ تدوین اولین اصول اخلاقی حرفه‌ای به حدود سیصد سال پیش از میلاد برمی‌گردد که متعلق به حرفه پزشکی می‌باشد و در سوگندنامه بقراط آمده است. برخلاف نظام‌های اخلاقی کهن (همچون نظام ارسطویی) که در آنها اخلاق امری درونی و شخصی تلقی می‌شد، امروزه

* نویسنده مسؤول: نشانی الکترونیکی: sara_purriahi@yahoo.com

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1391.7.2.2.4]

مسؤولیت‌های اخلاقی به حیطهٔ مناسبات بین فردی، سازمانی و گروهی نیز کشیده شده و در طیفی از مسؤولیت‌های فردی – شخصی تا مسؤولیت‌های فردی– شغلی و نیز مسؤولیت‌های سازمانی گسترده است. چنین تحولی را انقلاب کپرنیکی در اخلاق نامیده‌اند(۲). یکی از صاحب نظران تحت‌تأثیر چنین فضایی اخلاق را مشتمل بر اصول و ارزش‌هایی می‌داند که تعیین‌کنندهٔ درستی یا خطای رفتار یک فرد یا گروه است(۳). چنین رویکردی منجر به پیدایش مفهوم «اخلاق کاربردی[۲]» شده است که «اخلاق حرفه‌ای» یکی از مصداق‌های آن است. طراحی و ارائهٔ الگوی هرگونه خدمتی، بی‌نیاز از یک چارچوب اخلاقی برای خدمت‌دهندگان به منظور چگونگی تعامل با خدمت‌گیرندگان نیست. امروزه تدوین و ترویج قواعد و کدهای اخلاقی[۳] در همهٔ سازمان‌های خدمت محور به امری متداول و رایج بدل گشته است. قواعد و کدهای اخلاقی بیان ارزش‌ها درباره مسائل معینی می‌باشند. کدها معیار صحت رفتارهای حرفه‌ای را در موقعیت‌های مختلف بیان می‌کنند و بر اساس آنها تعیین می‌شود که آیا از اخلاق حرفه‌ای تخطی صورت گرفته یا خیر و اگر صورت گرفته چه مجازاتی باید اعمال شود. این امر ویژگی مهم کدهای اخلاقی است که تنها به بیان اصول و کلیات اخلاقی بسنده نکرده و در هر حرفه‌ای دقیقاً رفتارهای صحیح و ناصحیح را تعیین می‌کنند(۴).

کتابخانه‌ها نیز نیازمند چنین قواعد اخلاقی می‌باشند و حاکمیت اخلاق حرفه‌ای در کتابخانه‌ها و در میان کتابداران نقش اساسی و قاطع بر کنترل، انتخاب، سازماندهی، حفاظت و اشاعه اطلاعات دارد و قادر است به میزان چشمگیری حرفه را در کاهش تنش‌ها و دستیابی به اهداف مورد نظر یاری نماید. مسؤولیت‌های حاوی اصول اخلاق حرفه‌ای برای کتابداران به افکار عمومی درباره آنچه که حرفه‌مندان انجام می‌دهند، بصیرت می‌بخشد. بدون اتکا به چنین مستنداتی، کتابداران شانس کمی‌خواهند داشت تا در موارد اختلاف نظر با کاربران درخصوص کار و خدمات ارائه شده، آنها را اقناع سازند(۵).

مفهوم اخلاق و اخلاق حرفه‌ای

علم اخلاق شاخه‌ای از فلسفه است که سقراط بنیانگذار دوران دوم تاریخ فلسفه مسیر آن را از فلسفه طبیعت به فلسفه اخلاق کشاند. بعد از سقراط، دانشجوی او افلاطون موضوع‌ها و مباحث مربوط به اخلاق را نظام‌مند کرد. ارسطو معروف‌ترین شاگرد افلاطون نظریه اعتدال را در امور اخلاقی مطرح کرد(۶). افلاطون و ارسطو هر دو اخلاق را فضیلت می‌دانستند و جان استوارت اخلاق را مساوی با سودمندی عمومی به حساب می‌آورد. آدام اسمیت آن را در پیوند با عاطفه تعریف کرد و نیچه اخلاق را با مقوله قدرت و ژان ژاک روسو آن را با وجدان مرتبط دانست(۷).

اخلاق حرفه‌ای دربرگیرنده مجموعه‌ای ازاحکام و ارزش‌ها، تکالیف، رفتار و سلوک و دستورهایی برای اجرای آنها است. قواعد یا آیین‌نامه‌های اخلاقی، فهرست الزامات و تعهدات اخلاقی است که به‌صورت بایدها و نبایدها تدوین می‌شود(۸). آیین‌نامه‌های اخلاقی مدون، اهداف و مسؤولیت‌های گروه‌های حرفه‌ای را شامل می‌شود و به عنوان ابزاری بی‌طرف و بدون سوگیری، معیارهای اخلاق حرفه‌ای را توضیح می‌دهد.

قوانین اخلاقی باید هشت حوزه را پوشش دهد: ۱) جوهره یا اصل حرفه؛ ۲) اطلاعات محرمانه؛ ۳) فعالیت‌های فوق‌العاده شغلی؛ ۴) تحصیل مداوم (تداوم تحصیل)؛ ۵) پژوهش؛ ۶) ارتقاء شغلی؛ ۷) عضویت در انجمن حرفه‌ای و ۸) کنترل گروه نظیر در حین کار (۹).

صاحبان هر حرفه به دو دلیل اساسی ملزم به اعمال اخلاق در حرفه خود می‌باشند.

الف) صاحبان حرفه به دلیل این که تأثیرات متقابلی در جامعه و منافع آن دارند نیازمند اخلاق می‌باشند.

ب) هر حرفه‌ای برای تداوم ملزم است پشتیبانی جامعه را کسب کند. به این منظور، باید به اصول اخلاقی مورد پسند جامعه التزام عملی داشته باشد(۱).

اخلاق در حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی

تردیدی نیست که کتابداران برای ایفای نقش حساس و مهم خود باید از قواعد و ضوابط روشن و مدونی پیروی کنند تا

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1391.7.2.2.4]

دغدغه پایمال‌سازی ناخواسته حقوق و حیثیت دیگران و نیز هراس از تعرض بی‌دلیل و غیرقابل پیش‌بینی دیگر نهادهای اجتماعی را از خود دور سازند(۱۰). از جمله دلایل عمده اهمیت وجود قواعد و اصول اخلاقی در کتابداری و اطلاع‌رسانی عبارت‌اند از: ۱) اصول اخلاقی نماینده ارزش‌های زیربنایی حرفه می‌باشد؛ ۲) تدریس و آموزش ارزش‌های زیربنایی حرفه به کتابداران جدید مفید هستند؛ ۳) خواندن، بازخوانی و گوش دادن به مباحث حرفه‌ای و به کارگیری مواد قانونی یک اصل اخلاقی، شبیه‌سازی ارزش‌های مهم حرفه‌ای را ارتقا می‌بخشد؛ ۴) هنگامی‌که مسائل اخلاقی پیچیده‌ای رخ می‌دهند و ملاحظات اخلاقی مهم ممکن است نادیده گرفته شوند، اصول اخلاقی حرفه‌ای می‌تواند به عنوان یک راهنمای تصمیم‌گیری و تلنگری برای وجدان شخص باشد(۱۱).

به دلیل شرایط حرفه‌ای رشته، که در دو دهه پایانی قرن نوزدهم با تأسیس انجمن کتابداری امریکا[۴] نخستین گام‌ها برای حرفه‌ای شدن برداشته شد، حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی دیر به عرصه قوانین و رفتارهای اخلاقی وارد شد. قوانین اخلاقی نخستین بار در قرن نوزدهم توسط مدیر دانشکدهٔ کتابداری مؤسسه پرات[۵] مطرح شد. وی معتقد بود همچون سایر حرفه‌مندان، کتابداران نیز باید از قوانین اخلاقی حرفه‌ای خود برخوردار باشند(۱۲). انجمن کتابداران آمریکا، علی‌رغم بحث‌های مکرر در نشریات و مجامع حرفه‌ای، تا سال ۱۹۳۸ قواعد اخلاق حرفه‌ای را تدوین نکرد. سال‌های متعاقب آن نیز جنگ فراگیر شد. این امر افکار عمومی را بر محور آزادی هوشمندانه متمرکز گرداند. قواعد اخلاقی کتابداران آن دوره در سال ۱۹۳۹ در «لایحه قانونی حقوق کتابخانه‌ها[۶]» و نیز در سال ۱۹۵۳ در «بیانیه آزادی خواندن[۷]» توسط انجمن کتابداران آمریکا منعکس گردید (۸).

درسال ۱۹۸۰ متخصصان حوزه کتابداری در آمریکا مجموعه‌ای از قواعد مقدماتی فراهم آوردند که درونمایه آن را سه موضوع «اصول اخلاقی در پژوهش[۸]»، «اصول اخلاقی در تدریس اطلاع‌رسانی[۹]» و «اصول اخلاقی در کار اطلاع‌رسانی[۱۰]» تشکیل می‌داد. در موضوع اخلاق در پژوهش، مباحثی نظیر نادرستی سرقت اندیشه در پژوهش‌های اطلاع‌رسانی، اعتباربخشی نابجا به همکاران آشنا و زمینه‌هایی که تحقیق و تفحص در آنها ممنوع است، مطرح شده است. در مسأله اخلاق در تدریس به مشکل «تدریس سوگرفته» و «روش تدریس با تکیه بر مسائل ویژه» پرداخته شده است. افزون بر آنها، در باب اخلاق در کار اطلاع‌رسانی، از موضوعاتی چون استفاده (یا سوءاستفاده) از تسهیلات کار جهت مقاصد شخصی، لزوم محرمانه ماندن اطلاعات، پالایش نتایج داده‌ها و اطلاعات برای مقاصد خاص، مشکلات مرتبط با واسطه‌های اطلاعاتی و فروشندگان اطلاعات پیوسته و پیامدهای سوء استفاده سیاسی از اطلاعات به منزله منشاء قدرت سخن رفته است(۱۲).

مؤلفه‌ها و *زمینه‌های مورد توجه اخلاق در* کتابداری و اطلاع‌رسانی

مؤلفه‌های اصلی اخلاقی که کتابداران و اطلاع‌رسانان با آن روبه‌رو هستند با پیشرفت‌های سیاسی، اقتصادی و فناوری پیچیده‌تر شده است. برخی از ملاحظات اخلاقی در بافت کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی را می‌توان چنین نام برد: دسترسی آزاد به اطلاعات و تأثیرات اطلاعات، تصمیمات مربوط به انتخاب منابع، حفظ حریم شخصی، حق مؤلف، سازماندهی اطلاعات، خط‌مشی اطلاع‌رسانی، کیفیت اطلاعات، اداره کتابخانه، تخلفات مربوط به حریم شخصی افراد، نارسائی‌های سازمانی و مسائل آرشیوی(۱۱).

مسائل اخلاقی مطرح در اطلاع‌رسانی در چارچوب امور مربوط به تولی، اشاعه و کاربرد اطلاعات به شرح زیر به بحث گذارده شده و لزوم پایبندی به اصول اخلاقی در این زمینه‌ها گوشزد شده است (۱۳).

الف) اصول اخلاقی در زمینهٔ تولید اطلاعات: پدیدآورندگان اطلاعات اخلاقًا در برابر راستی و عینی بودن دستاوردهای خود مسؤول می‌باشند. راستی و درستی به معنای جست‌وجوی شرافتمندانهٔ حقیقت و نیز آزادگذاری نقد و بررسی است.

ب) اصول اخلاقی در زمینهٔ اشاعهٔ اطلاعات: اصول اخلاقی مرتبط با اشاعه اطلاعات، شامل اصول در اختیار بودن، رازداری و کمال است.

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1391.7.2.2.4]

اصل در اختیار بودن[11]: این اصل مبین این نکته است که اطلاعات و به‌ویژه اطلاعات تخصصی باید در اختیار همگان قرار گیرد، مشروط بر آنکه محدودیت‌های سیاسی، اقتصادی و دیگر موانع درنظر گرفته شود.

اصل رازداری[12]: این اصل زمینهٔ گسترده‌ای را دربرمی‌گیرد و موضوع‌های مختلف مربوط به مسؤولیت توزیع‌کنندگان اطلاعات، حفظ خود اطلاعات و محافظت از داده‌های شخصی مربوط به تولیدکنندگان و استفاده‌کنندگان، ازجمله جرح و تعدیل‌ها و ورود و دخالت در حوزه شخصی افراد و جست‌وجوها و مانند آن را دربرمی‌گیرد.

اصل کمال[13]: این اصل به مسألی نظیر امکان تبعیض قائل شدن در تهیهٔ اطلاعات کامل، یا انتخاب سوگرفتهٔ آنها از سوی تولیدکنندگان اطلاعات که به گمراهی استفاده‌کنندگان می‌انجامد، مربوط می‌شود.

ج) اصول اخلاقی در کاربرد اطلاعات: از آنجا که در هنگام جست‌وجوی اطلاعات، استفاده کنندگان اهدافی چندگانه دارند، مسائل اخلاقی مربوط به کاربرد آنها هم متنوع است که ذکر آنها در این مجال نمی‌گنجد.

در یکی از جامع‌ترین تقسیم‌بندی‌های به عمل آمده، اصول اخلاقی کتابداری در قالب یازده عنوان به شرح زیر بیان شده است: ارائه خدمات به استفاده‌کنندگان، فراهم‌آوری امکان دسترسی یکسان به اطلاعات، استقلال حرفه‌ای و آزادی هوشمندانه، کمک به ارتقاء سطح سواد اطلاعاتی استفاده‌کنندگان، کمک به سوادآموزی، حفظ و نگهداری منابع، رعایت بی‌طرفی در حرفه، احترام به عقاید دیگران و آراء آنها، فراهم‌آوری اطلاعات برای اقلیت‌های قومی و فرهنگی، رازداری در مواجه با مسائل محرمانه کاربران، حمایت از حق مؤلف و حقوق مالکیت فردی(۱۴).

نتایج پژوهشی که برمبنای نظرات دانشجویان انجام گرفت نشان داد که اصول اخلاق حرفه‌ای کتابداری و اطلاع‌رسانی می‌باید بخشی از برنامه‌های آموزشی دانشکده‌های علوم کتابداری باشد و آموزش این اصول به هر دو شکل تئوری و هم عملی انجام گیرد(۱۵).

در همین راستا، یافته‌های پژوهش دیگری اثرات مثبت آشنایی کتابداران با اصول اخلاق حرفه‌ای را تأیید نمود و نشان داد که چگونه برخورد و ارتباط این کتابداران با کاربران و نیز همکاران قبل از مطالعه اصول و بعد از آن متفاوت بوده است(۱۶).

در پژوهشی که دیدگاه‌های اعضای انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران را مورد مطالعه قرار می‌داد، مؤلفه‌های اخلاقی به ترتیب الویت عبارت بودند از: مسؤولیت در برابر خود، همکاران، حرفه، استفاده‌کنندگان، سازمان، جامعه و متخصصان سایر حرفه‌ها. همچنین، با توجه به نتایج به دست آمده، سه اصل مهم اخلاقی مهم از نظر جامعه آماری مورد پژوهش عبارت بودند از: «انجام وظایف به فوریت، دقت و وقت‌شناسی»، «رعایت صداقت و درستی در انجام وظایف محول» و «به‌کارگیری ابتکار عمل و احساس مسؤولیت و نظم در کلیه فعالیت‌های حرفه» (۱۷).

در بسیاری از کشورها اصول و مؤلفه‌های اخلاقی برای کتابداران و خدمات حرفه‌ای آنها تدوین شده است اما در ایران سند رسمی در این رابطه وجود ندارد. ضرورت انجام چنین تحقیقاتی در زمینه‌سازی تهیه سندی معتبر از ارزش‌ها و مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در کشور مورد تأیید و تأکید قرار می‌گیرد.

اهداف پژوهش

هدف از پژوهش حاضر شناسایی مؤلفه‌های اخلاقی در حرفه کتابداری از دیدگاه دانشجویان رشته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و بررسی اهمیت نسبی هر یک از مؤلفه‌ها و الویت‌های تعریف اخلاق حرفه‌ای از دیدگاه دانشجویان کتابداری و اطلاع‌رسانی است.

سؤال‌های پژوهش

الف) مؤلفه‌های اصلی اخلاق در حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی کدام است؟

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1391.7.2.2.4]

ب) آیا ویژگی‌های فردی دانشجویان کتابداری بر قضاوت آنها درباره اهمیت نسبی هر یک از مؤلفه‌های مورد مطالعه تأثیر دارد؟

روش پژوهش و جامعه آماری

برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شد. پرسشنامه از طریق مراجعه به متون و بررسی پیشینه تحقیق توسط محققان این پژوهش ساخته شد. پرسشنامه از دو بخش تشکیل شده است که بخش اول ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، تجربه کاری و میزان آشنایی آزمودنی‌ها را با مؤلفه‌های اخلاقی مورد سؤال قرار می‌دهد و بخش دوم متشکل از ۱۴ پرسش پیرامون مؤلفه‌های اخلاقی است. این پرسشنامه در قالب طیف و با مقیاس ۵ نقطه‌ای تدوین شد. جامعه آماری این پژوهش دانشجویان کتابداری و اطلاع‌رسانی مقطع کارشناسی دانشگاه‌های تهران است. نمونه‌گیری به صورت تصادفی است و شامل ۱۳۷ دانشجوی دانشگاه‌های تهران، تربیت‌معلم تهران، الزهرا، شاهد و علامه‌طباطبایی می‌باشد. برای تحلیل داده‌های به دست آمده از پرسشنامه از نرم‌افزار آماری *SPSS* استفاده شد.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

الف) توصیف داده‌ها

برای شناخت بیشتر و ارائه تصویری از ویژگی‌های جمعیت‌شناختی جامعه مورد پژوهش، با کمک آمار توصیفی اطلاعات مربوط به آنها بررسی شد.

جدول ۱: فراوانی دانشجویان

شرکت‌کننده در پژوهش به تفکیک دانشگاه

دانشگاه‌ها	تعداد	درصد
الزهرا	۲۶	۱۹
تربیت معلم	۳۷	۲۷
تهران	۱۱	۸
شاهد	۳۰	۲۱/۹
علامه طباطبایی	۳۳	۲۴/۱
جمع	۱۳۷	۱۰۰

چنانچه در جدول ۱ مشاهده می‌شود، نمونه‌های این پژوهش را به ترتیب فراوانی، دانشجویان دانشگاه تربیت‌معلم (۲۷ درصد)، علامه طباطبایی (۲۴/۱ درصد)، شاهد (۲۱/۹ درصد)، الزهرا (۱۹ درصد) و دانشگاه تهران (۸ درصد) تشکیل می‌دهند.

جدول ۲ فراوانی دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش را به تفکیک جنسیت، سال تحصیلی و وضعیت اشتغال نشان می‌دهد.

همانگونه که مشاهده می‌شود زنان ۹۲ درصد افراد این پژوهش را تشکیل می‌دهند. صرف‌نظر از دانشجویان دانشگاه الزهرا که تماما دختر می‌باشند، تعداد دانشجوان شاغل به تحصیل در این رشته بیش از پسران است. همانگونه که از متون کتابداری نیز برمی‌آید تعداد کتابداران زن بیش از کتابداران مرد می‌باشد (۱۸). جدول ۲ همچنین نشان می‌دهد که دانشجویان سال چهارم با فراوانی ۵۰ (۳۶/۵ درصد) بیشترین و دانشجویان سال اول با فراوانی ۲۴ (۱۷/۵ درصد) کمترین تعداد شرکت‌کننده در پژوهش می‌باشند.

همچنین وضعیت اشتغال دانشجویان با هدف بررسی تأثیر احتمالی شغل دانشجویان، به خصوص دانشجویان شاغل در محیط کتابخانه‌ها، بر دیدگاه‌های آنها در رابطه با مؤلفه‌های اخلاقی مطرح در حرفه کتابداری نیز مورد پرسش قرار گرفت. مطابق با جدول ۲ تنها ۱۲/۴ درصد (۱۷ نفر) دانشجویان نمونه این پژوهش شاغل بودند که از این میان ۷/۳ درصد در کتابخانه‌ها به کار اشتغال داشتند که درصد بالایی محسوب نمی‌شود.

افزون بر ویژگی‌های فردی، میزان آشنایی دانشجویان با مؤلفه‌های اخلاقی مورد پرسش قرار گرفت. **جدول ۳ نتایج را نشان می‌دهد.**

چنانچه مشاهده می‌شود،۳۶/۵ درصد دانشجویان با مؤلفه‌های اخلاقی آشنایی «خیلی زیاد» و «زیاد» داشتند و میزان آشنایی ۶۳/۵ درصد دیگر با این مؤلفه‌ها و معیارها در حد «تاحدودی» و «کم» بود و یا «اصلاً» با آنها آشنایی نداشتند. یافته‌های این بخش مؤید این مطلب است که دانشجویان کتابداری و اطلاع‌رسانی نسبت به مؤلفه‌های اخلاقی مطرح در حرفه و رشته تحصیلی خود آشنایی و شناخت اندکی دارند.

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1391.7.2.2.4]

جدول ۲: فراوانی دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش به تفکیک جنسیت، سال تحصیلی و وضعیت اشتغال

جنسیت				سال تحصیلی								وضعیت اشتغال								جمع	
زن		مرد		سال اول		سال دوم		سال سوم		سال چهارم		فقط دانشجو		شاغل در کتابخا		شاغل در غیرکتابخا			
فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		
۱۲۶	۹۲	۱۱	۸	۲۴	۱۷/۵	۳۳	۲۴/۱	۲۹	۲۱/۲	۵۰	۳۶/۵	۱۱۹	۸۶/۹	۱۰	۷/۳	۷	۵/۱	۱۳۷	۱۰۰		

همانگونه که پیش از این بیان شد، با طرح ۱۴ گویه، مؤلفه‌های اخلاقی مطرح در حرفه کتابداری مورد پرسش قرار گرفت. جدول ۴ این مؤلفه‌ها و فراوانی و درصد فراوانی پاسخ‌های دانشجویان دانشجویان کتابداری شرکت‌کننده در پژوهش را در رابطه با اهمیت نسبی هر یک از مؤلفه‌های اخلاقی نشان می‌دهد.

چنانچه در جدول ۴ مشاهده می‌شود، به‌ترتیب مؤلفه دوم (رعایت اصول اخلاقی و ارزش‌های انسانی - انسان‌دوستی، احترام به افراد بدون در نظر گرفتن موقعیت شغلی، مذهبی، ملیتی، جنسی و...- در انجام وظایف شغلی و ارائه خدمات) با میانگین ۴/۴۲، مؤلفه سوم (وجود نظم و احساس مسؤولیت در انجام فعالیت‌های کتابخانه)، مؤلفه ششم (کمک به مراجعان کم‌تجربه و ناآشنا با سیستم کتابخانه و راهنمایی آنهادر استفاده از مواد و خدمات کتابخانه) با میانگین ۴/۴۰ و مؤلفه اول (صرف وقت و پاسخگویی دقیق به پرسش‌های مراجعان) با میانگین ۴/۳۱ بالاترین میانگین را دارا می‌باشند و از سوی پاسخگویان به عنوان معیارهای مهمتر اخلاقی انتخاب شدند. مؤلفه هشتم (همکاری با کتابخانه‌ها و مراکز دیگر جهت دریافت و یا ارائه خدمات بین کتابخانه‌ای) با میانگین پاسخ ۳/۸۷ کمترین اهمیت را از سوی پاسخگویان دارا می‌باشد. میانگین نسبتاً بالای مشاهده شده در پاسخ‌های دانشجویان بر اهمیت هر یک از مؤلفه‌های مطرح شده در پژوهش حاضر دلالت دارد.

ب) تحلیل داده‌ها

جنسیت

برای مقایسه دو گروه زن و مرد و بررسی تأثیر جنسیت افراد شرکت‌کننده در پژوهش بر دیدگاه‌های آنها درباره اهمیت نسبی هر یک از مؤلفه‌های اخلاقی از آزمون t استفاده شد .جدول ۵ نتایج این آزمون را نشان می‌دهد.

مطابق با آنچه در جدول ۵ مشاهده می‌شود $P=0.206>0/05$ است. بنابراین بین دیدگاه‌های دانشجویان زن و مرد نسبت به اهمیت مؤلفه‌های اخلاقی تفاوت معنادار مشاهده نمی‌شود. به عبارتی دیگر، جنسیت دانشجویان رشته کتابداری تأثیری بر دیدگاه آنها نسبت به مؤلفه‌های اخلاقی در حرفه ندارد.

جدول ۳: میزان آشنایی دانشجویان شرکت کننده در پژوهش با مؤلفه‌های اخلاقی

میزان آشنایی	خیلی زیاد		زیاد		تاحدودی		کم		اصلاً		جمع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
فراوانی	۸	۵/۸	۴۲	۳۰/۷	۶۷	۴۸/۹	۱۶	۱۱/۷	۴	۲/۹	۱۳۷	۱۰۰

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1391.7.2.2.4]

جدول ٤: فراوانی، میانگین و انحراف معیار پاسخ‌های دانشجویان در رابطه با اهمیت نسبی هر یک از مؤلفه‌های خلاقی

گویه‌ها	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		اصلا		بی‌پاسخ		رنگ	انحراف معیار
صرف وقت و پاسخگویی دقیق به پرسش‌های مراجعان	۵۸	۴۲/۳	۶۶	۴۸/۲	۱۰	۷/۳	۳	۲/۲	۰	۰	.	.	۴/۳۱	۰/۷۰۳
رعایت اصول اخلاقی و ارزش‌های انسانی (انسان‌دوستی، احترام به افراد بدون در نظر گرفتن موقعیت شغلی،مذهبی، ملیتی، جنسیتی و...) در انجام وظایف شغلی و ارائه خدمات	۷۵	۵۴/ ۷	۴۴	۳۲/۱	۱۸	۱۳/۱	۰	۰	۰	۰	.	.	۴/۴۲	۰/۷۱۴
وجود نظم و احساس مسؤولیت در انجام فعالیت‌های کتابخانه	۶۷	۴۸/۹	۵۹	۴۳/۱	۱۰	۷/۳	۱	۰/۷	۰	۰	.	.	۴/۴۰	۰/۶۵۸
رعایت نوبت و انصاف در ارائه خدمات	۵۹	۴۳/۱	۵۰	۳۶/۵	۲۷	۱۹/۷	۱	۰/۷	۰	۰	.	.	۴/۲۲	۰/۷۸۳
سرعت عمل در ارائه خدمات	۴۹	۳۵/۸	۶۰	۴۳/۸	۲۴	۱۷/۵	۱	۰/۷	۰	۰	۲/۲	۳	۴/۱۷	۰/۷۴۱
کمک به مراجعان کم‌تجربه و ناآشنا با سیستم کتابخانه و راهنمایی آنها در استفاده از مواد و خدمات کتابخانه	۷۰	۵۱/۱	۴۹	۳۵/۸	۱۷	۱۲/۴	۱	۰/۷	۰	۰	۰/۷	۱	۴/۳۷	۰/۷۲۸
تلاش در جهت فراهم‌آوری، سازماندهی و توزیع اطلاعات و در دسترس قرار دادن بهینه مواد و خدمات	۵۳	۳۸/۷	۵۰	۳۶/۵	۳۰	۲۱/۹	۲	۱/۵	۱	۰/۷	۰/۷	۱	۴/۱۲	۰/۸۵۳
همکاری با کتابخانه‌ها و مراکز دیگر جهت دریافت و یا ارائه خدمات بین کتابخانه‌ای	۳۸	۲۷/۷	۴۵	۳۲/۸	۴۱	۲۹/۹	۷	۵/۱	۰	۰	۴/۴	۶	۳/۸۷	۰/۸۹۸
علاقه‌مندی کتابدار به حرفه و تلاش در جهت بالا بردن دانش و توان حرفه‌ای خود	۶۵	۴۷/۴	۴۱	۲۹/۹	۲۶	۱۹/۰	۵	۳/۶	۰	۰	۰	۰	۴/۲۱	۰/۸۷۸
همفکری و تشریک مساعی با همکاران در جهت بهبود روزافزون فعالیت‌های کتابخانه	۴۱	۲۹/۹	۴۹	۳۵/۸	۴۲	۳۰/۷	۵	۳/۶	۰	۰	۰	۰	۳/۹۲	۰/۸۶۷
تدوین و به‌کارگیری قوانین، خط‌مشی‌هاو معیارهای مناسب و روزآمد در انجام فعالیت‌های کتابخانه	۵۸	۴۲/۳	۴۴	۳۲/۱	۲۷	۱۹/۷	۸	۵/۸	۰	۰	۰	۰	۴/۱۱	۰/۹۲۱
تلاش در جهت همگامی فعالیت‌های کتابخانه با پیشرفت‌های فنآوری و به‌کارگیری آنها متناسب با نیازهای کاربران	۶۱	۴۴/۵	۵۵	۴۰/۱	۱۴	۱۰/۲	۵	۳/۶	۰	۰	۱/۵	۲	۴/۲۷	۰/۷۹۶
حفظ و نگهداری اسرار کاربران و حریم شخصی آنها	۵۵	۴۰/۱	۴۹	۳۵/۸	۱۶	۱۱/۷	۱۲	۸/۸	۳	۲/۲	۱/ ۵	۲	۴/۰۴	۱/۰۴۳
وجود سیستم ارزیابی مداوم در کتابخانه (از طرف مراجعان و مسؤولان)	۴۵	۳۲/۸	۵۰	۳۶/۵	۳۶	۲۶/۳	۱	۰/۷	۲	۱/۵	۲/۲	۳	۴/۰۱	۰/۸۸۰

همانگونه که در جدول ۴ مشاهده شد، برخی از دانشجویان به پاره‌ای از گویه‌ها پاسخ نداده‌اند، به همین دلیل در محاسبات آماری انجام شده توسط نرم‌افزار، این افراد لحاظ نشدند. این امر در کلیه جدول‌هایی که نتـایج آزمون‌های آماری را نشان می‌دهد مشهود است و اختلاف این اعداد با اعداد ارائه شده در جدول ۱و ۲ را توجیه می‌کند.

سال تحصیلی

برای بررسی تأثیر سال تحصـیلی دانشـجویان شـرکت‌کننـده در پژوهش بر دیدگاه‌های آنهـا دربـاره اهمیـت نسـبی هـر یـک از مؤلفه‌های اخلاقی و مقایسـه دیـدگاه‌هـای دانشـجویان سـطوح مختلف تحصیلی از آزمون *ANOVA* استفاده شد. جدول ۶ نتایج این آزمون را نشان می‌دهد.

جدول ۵: آزمون *t* برای بررسی تفاوت دیدگاه‌های دانشجویان زن و مرد[1] شرکت‌کننده در پژوهش درباره اهمیت نسبی مؤلفه‌های اخلاقی

متغیر	سطح	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تفاوت میانگین	t	df	Sig
جنسیت	زن	۱۳	۰/۱۷	۵۹۲	۶	۳	۲۰	۶
	مرد	۱۱	۹/۱۸	۲۶۹				

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1391.7.2.2.4]

جدول ٦: آزمون تحلیل واریانس برای بررسی تفاوت دیدگاه‌های دانشجویان سطوح مختلف تحصیلی درباره اهمیت نسبی مؤلفه‌های اخلاقی

متغیر	سطوح	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F	Sig.
سال تحصیلی دانشجو	اول	۲۱	۶۳/۶۲	۶/۳۱	۷/۱۵۶	۰/۰۰۰
	دوم	۲۹	۶۴/۱۷	۶/۲۵		
	سوم	۲۶	۶۴/۶۲	۶/۴۲		
	چهارم	۴۷	۵۸/۲۱	۷/۸۹		

چنانچه در جدول ۶ مشاهده می‌شود $P=0.00<0.05$ است، بنابراین بین دیدگاه‌های دانشجویان با سطوح مختلف تحصیلی نسبت به اهمیت مؤلفه‌های اخلاقی تفاوت معنادار مشاهده می‌شود. به عبارتی، سال تحصیلی دانشجو بر قضاوت وی درباره اهمیت مؤلفه‌های اخلاقی مطرح در حرفه کتابداری تأثیرگذار است. برای نشان دادن کمترین تفاوت معناداری بین چهار گروه از دانشجویان از آزمون تعقیبی چند دامنه‌ای دانکن استفاده شد. نتایج آزمون در جدول ۷ مشاهده می‌شود.

جدول ۷: آزمون دانکن جهت بررسی تأثیر سال تحصیلی بر اهمیت نسبی مؤلفه‌های اخلاقی

سال تحصیلی	تعداد	میانگین زیر مجموعه‌ها برای آلفای 05/0	
		۱	۲
اول	۲۱		۶۳/۶۲
دوم	۲۹		۶۴/۱۷
سوم	۲۶		۶۴/۶۲
چهارم	۴۷	۵۸/۲۱	
Sig.		۱/۰۰۰	۰/۶۱۷

مطابق با داده‌های جدول ۷، کاربران سطوح مختلف تحصیلی را می‌توان به دو زیر گروه دسته‌بندی کرد. بر این اساس، بین دانشجویان پایه اول، دوم و سوم تحصیلی تفاوتی از جهت قضاوت در باره اهمیت نسبی مؤلفه‌های اخلاق وجود ندارد، اما تفاوت بین دیدگاه‌های دانشجویان این سه پایه با پایه چهارم معنادار است.

وضعیت اشتغال

جهت بررسی تأثیر وضعیت اشتغال دانشجویان بر دیدگاه‌های آنها نسبت به مؤلفه‌های اخلاقی مطرح در حرفه کتابداری از آزمون *ANOVA* استفاده شد. جدول ۸ نتایج این آزمون را نشان می‌دهد.

جدول ۸ نشان می‌دهد که $P=0.580>0.05$ است. بنابراین بین دیدگاه‌های دانشجویان با وضعیت شغلی مختلف نسبت به اهمیت مؤلفه‌های اخلاقی تفاوت معنادار مشاهده نمی‌شود و فرض تأثیر وضعیت اشتغال دانشجو بر قضاوت وی درباره اهمیت نسبی مؤلفه‌های اخلاقی رد می‌شود.

جدول ۸: آزمون تحلیل واریانس برای بررسی تأثیر وضعیت اشتغال دانشجویان بر دیدگاه‌های آنها نسبت به مؤلفه‌های اخلاقی

وضعیت اشتغال	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F	Sig.
فقط دانشجو	۱۰۸	۱/۸۵	۰/۵۹	۰/۶۴۷	۰/۵۸۰
دانشجوی شاغل در کتابخانه	۸	۴/۳۸	۰/۲۵		
دانشجوی شاغل در غیر کتابخانه	۷	۰/۵۷	۰/۹۹		

دانشگاه محل تحصیل

جهت بررسی و مقایسه دیدگاه‌های دانشجویان دانشگاه‌های مختلف مورد مطالعه نسبت به مؤلفه‌های اخلاقی، از آزمون ناپارامتری کروسکال – والیس (*Kruskal-Wallis*) استفاده شد. جدول ۹ نتایج این آزمون را نشان می‌دهد.

جدول ۹: بررسی دیدگاه‌های دانشجویان دانشگاه‌های مختلف نسبت به مؤلفه‌های اخلاقی

دانشگاه محل تحصیل	تعداد	میانگین رتبه‌ای	df	X^2	Sig.
الزهرا	۲۵	۷۲/۶۸	۴	۱۵/۹۲	۰/۰۰۳

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1391.7.2.2.4]

تربیت معلم	۳۱	۶۸/۷۳
تهران	۱۱	۳۰/۲۷
شاهد	۲۶	۷۱/۲۵
علامه طباطبایی	۳۱	۵۲/۱۶

نتایج آزمون در جدول ۹ نشان می‌دهد $P=0.003<0.05$ است. این نتیجه مؤید وجود تفاوت بین دیدگاه‌های دانشجویان دانشگاه‌های مختلف مورد مطالعه در این پژوهش نسبت به اهمیت نسبی مؤلفه‌های اخلاق در حوزه کتابداری است. برای تعیین کمترین تفاوت معناداری بین گروه‌ها (دانشجویان دانشگاه‌های مختلف) می‌توان به میانگین رتبه‌ای آنها مراجعه کرد. همانگونه که در جدول ۹ مشاهده می‌شود میانگین دانشگاه‌های الزهرا، تربیت‌معلم و شاهد به هم نزدیک است و دانشگاه‌های تهران و علامه‌طباطبایی میانگین نزدیک‌تری به هم داشته و با دانشگاه‌های دیگر از اختلاف میانگین بیشتری برخوردار می‌باشند. بنابراین به احتمال می‌توان گفت که تفاوت مشاهده شده در نتیجه آزمون تحت تأثیر دیدگاه‌های دانشجویان این دو دانشگاه (تهران و علامه‌طباطبایی) بوده است و بین دیدگاه‌های دانشجویان این دو دانشگاه با دیدگاه‌های سایر دانشجویان دانشگاه‌های مورد مطالعه درباره اهمیت نسبی مؤلفه‌های اخلاقی تفاوت معنادار وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

وجود آیین‌نامه‌ها و قواعد جامع و مستدلی که در برگیرنده مسؤولیت‌های اخلاقی متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی باشد، از یک سوی چشم‌انداز روشنی برای حرفه‌مندان از خدمتی که می‌بایست طراحی کرده و ارایه دهند فراهم می‌آورد و به این ترتیب آنها نسبت به کار و وظایف خود و نیز نیازها و شرایط گروه‌های بهره‌مند از خدمات آنها آگاهی و شناخت بیشتری می‌یابند. از دیگر سو، وجود چنین فهرستی از مسؤولیت‌های اخلاقی، خود بهترین معرف حرفه کتابداری، وظایف و مسؤولیت‌های کتابداران و هدف‌های آنها برای مخاطبان خدمات آنها خواهد بود.

چنانچه در نتایج پژوهش حاضر مشاهده شد، دانشجویان رشته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی آشنایی اندکی با مؤلفه‌ها و قواعد اخلاقی حرفه‌ای خود دارند و این از خلاء موجود در برنامه‌های آموزشی رسمی و کلاسیک در قالب متون درسی دانشگاهی و نیز تمرین عملی در قالب دروس عملی و کارورزی دلالت دارد. کم‌توجهی به این مقوله نه تنها معطوف به برنامه‌های آموزشی رشته بلکه از حیث صنفی نیز مورد توجه است. عدم وجود سندی رسمی پذیرفته شده و معتبر از اصول اخلاقی در سطح ملی خود بر عدم توجه جدی به این مقوله حکایت می‌کند.

افزون بر آن، پشتوانه هر آیین‌نامه‌ای که به صورت علمی تبیین شده آن است که بتوان قواعد پیشنهادی اخلاقی را به گونه‌ای مستدل و منطقی آموزش داده و ترویج کرد. تداوم برنامه‌های آموزشی و نیز دوره‌های بازآموزی نظری و عملی به عینی و عملی شدن این ارزش‌های اخلاقی در حرفه‌مندان کمک می‌کند، بطوری که این اررش‌ها در آنها درونی و نهادینه شود.

از آنجاکه آموزش اصول اخلاقی، آموزش سبک خاصی از زندگی حرفه‌ای است (۳) ، برگزاری دوره‌های آموزشی غیررسمی و نیز دوره‌های منظم ادواری بازآموزی برای حرفه‌مندان از طریق انجمن‌های صنفی از اهمیت بالایی برخوردار است. چرا که در آموزش‌های حین کار، فرد به‌طور عملی در وضعیت کار و محیط عملیاتی قرار گرفته و با آموزش‌های ارائه شده ارتباط بهتر و عمیق‌تری برقرار می‌کند. در انتها، باید به این نکته توجه نمود که تغییرات سریع جامعه پیچیدگی روزافزون مسائل و نیازهای افراد را به دنبال دارد. از اینرو، با اطمینان می‌توان گفت که مشابه با هر حرفه‌ای، اصول اخلاقی، اعتقادی و فلسفی کتابدار است که وی را در مسیر صحیح هدایت می‌کند. بنابراین التزام عملی کتابدار به اصول اخلاقی که نشأت گرفته از باورهای اوست یک عامل مهم در اخلاق کتابداری به شمار می‌آید.

واژه‌نامه

1. Proffessional ethics	اخلاق حرفه‌ای
2. Practical ethics	اخلاق کاربردی
3. Codes of ethics	کدهای اخلاقی (مؤلفه‌های اخلاقی)
4. American Library Association	انجمن کتابداری آمریکا
5. Pratt Institute	مؤسسه پرات
6. Library bill of rights	لایحه قانونی حقوق کتابخانه‌ها
7. Freedom to read statement	

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1391.7.2.2.4]

بیانیه آزادی خواندن

اخلاق در پژوهش 8. Ethics in research

9. Ethics in the teaching of information science

اخلاق در تدریس علم اطلاع‌رسانی

10. Ethics in information work

اخلاق در کار اطلاع‌رسانی

11. Principle of accessibility

اصل در اختیار بودن

12. Principle of confidentiality

اصل رازداری

13. Principle of completeness

اصل کمال

منابع

۱. انجمن کتابداران قم. اخلاق حرفه‌ای کتابداران و اطلاع‌رسانان. ویراسته علیرضا اسفندیاری مقدم. چاپ اول. نشر کتابدار. ۱۳۸۶: ۵ و ۳۵.

۲. ریسمانباف امیر. مقدمه‌ای بر اخلاق حرفه‌ای در کتابداری و اطلاع‌رسانی (با تأکید بر دو مؤلفهٔ نظریه و آموزش). پیام کتابخانه. ۱۳۸۸، ۵۰ (تابستان):۷۵-۴۹.

3. Shachaf, P.(2005). A global perspective on library association codes of ethics. Library and Information Science Research 27 (4): 513-533. Available at: http:/ /eprints.rclis. org /bitstream /10760/8941/1/Code_of_Ethics.pdf Access d: 2011/04/03

۴. لشکربلوکی مجتبی. چارچوب تدوین ارزش‌ها و اخلاق حرفه‌ای پژوهش‌های علمی و فناوری. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری. ۱۳۸۷، ۳(۲- ۱): ۱۱۴- ۱۰۵.

5. Fallis, D. (2007). Information ethics for 21st century library professionals. Library Hi Tech 25 (1): 23-36.

۶. سیجریک پیتر. فلسفه اخلاق کاربردی ارسطو. ترجمه حامد حاجی حیدری. رسالت. ۱۳۸۱/۶/۲۱.

۷. خانی جزنی جمال. اخلاق و فناوری اطلاعات. چاپ اول. نشر بقعه. ۱۳۸۵: ۱۳۰- ۱۲۹.

۸. نشاط نرگس. اخلاق حرفه‌ای. دایره‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی. چاپ اول. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی‌ایران. ۱۳۸۱؛ ج. ۱: ۱۱۳-۱۱۱.

9. Baker, Sharon L.(1992). Needed: An Ethical Code for Library Adminstrators. Journal of Library Adminstration 6(4): 1- 17.

۱۰. زینلی کرمانی افسانه. کتابداران کتابخانه های عمومی و به‌کارگیری اصول اخلاق حرفه‌ای کتابداری. مقاله ارائه شده در نهمین همایش کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه الزهرا. ۱۳۸۷.

۱۱. رابین ریچارد. مبانی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی. ترجمه مهدی خادمیان. چاپ اول. انتشارات کتابخانه رایانه‌ای. ۱۳۸۳: ۳۷۶ و ۳۶۴-۳۷۲.

۱۲. آزاد اسداله. لزوم پایبندی به اصول اخلاقی در اطلاع‌رسانی. فصلنامه اطلاع‌رسانی. ۱۳۷۳، ۱۱ (۱): ۲۹-۲۲.

13. Capurro, R. (1985). Moral issues in information science. Journal of Information Science 11:113-123. Available at: http://www.Capurro.de/moral.htm Access d: 2011/01/17

۱۴. موسوی‌زاده زهرا. ارزش‌های اخلاقی از نظر متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران. فصلنامه کتاب. ۱۳۸۴، ۱۶(۲): ۲۴-۱۱.

15. Buchanan, E. (2004). Ethics in Library & Information Science. Journal of Information Ethics 13(1): 51-60.

16. Jefferson, R. N. & Contreras, S. (2005). Ethical perspectives of library & information science: graduate students in the United States. New Library World 106(1,2): 58-60.

۱۷. اسفندیاری مقدم علیرضا، حسنلو سکینه. دیدگاه اعضای انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران نسبت به اصول اخلاق حرفه‌ای کتابداری. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری. ۱۳۸۹، ۵ (شماره‌های۱ و ۲): ۵۶- ۴۸.

۱۸. عباسی زهره. بررسی وضعیت فرهنگ سازمانی حاکم بر کتابخانه‌های مرکزی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سنجش میزان تأثیر آن بر پیاده سازی فرآیندهای مدیریت دانش در کتابخانه‌ها. پایان‌نامه دکترای تخصصی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم‌تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد. ۱۳۸۸: ۸۵- ۸۴.

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1391.7.2.2.4]